

SOCIAL FUNCTIONS OF THE FENCING CHILDHOOD IN CHILDREN AND YOUNG PEOPLE

Nikolay Nikolov

ABSTRACT: In childhood, fencing has contributed to the formation of behavior, communication and creativity. It forms a stable and concentrated psyche and has a beneficial effect on the whole organism - at the physiological, biochemical and structural level. Fencing develops the thought, creativity and social skills of children.

KEYWORDS: Socialization, social education, sport, fencing, subject-artist, subject-athlete, socially controlled socialization.

Предизвикателствата на 21. век изискват съществена промяна в целите на образованието и социалната активност. Осигуряването и овладяването на все по-голям обем от информация не е нито единствената, нито дори главна функция. Основната цел според мнозина учени трябва да бъде **облагородяването на човека**, развитието на личността на всеки един човек и развитието на цялото общество. Истинският творец и спортист гледа на себе си не като на независим от нищо създател на нови ценности, а преди всичко като на изразител на обществените възможности и потребности. Той знае, че може да прояви относителна независимост в изявите си, когато изхожда от наличните природни и обществени условия, когато се съобразява с тях.

Ако се опитаме да дадем най-общо научно определение или становище, ще трябва да кажем, че социализацията чрез спорт е способност за адаптация и творчество. А творчеството е създаването на нови духовни ценности. Бурното развитие на науката от последните десетилетия, възникването на такива изключително важни области на човешката теоретическа и практическа дейност като кибернетиката, моделирането, семиотиката, биониката, електрониката и т.н. обуславят все по-настойчиво необходимостта от изясняване на същността и възможностите на човешката социална функция, на неунищожимия стремеж към новото.

Тази по същество философска методологическа трактовка е изходна точка на научно изследване за доказване ролята и социалните функции на фехтовката в детско-юношеска възраст. Грандиозните социални преобразования и теоретико-конструктивните и практически постижения на човешкия гений поставят на дневен ред въпросите за възможностите на „електронния мозък“, за могъщата творческа роля на знак и знаковите системи, за неограничения от тесния емпиризм размах на човека в борбата му за господство над природата. Това, което най-много представлява интерес е от какво зависят повече резултатите на социализацията чрез спорт и творчество, кога се получават по-богати, по-пълноценни и по-многогранны резултати.

Човешката научноизследователска, научно-приложна, духовно-хуманитарна и производствена практика показва, че много често творчески спортни постижения се получават при взаимодействието между един или няколко прости и една сложна материална система. В процеса на художественото творчество и изобщо на всяко творчество като социализация, приоритетът на по-сложната от взаимодействащите системи, на субекта изпъква още по-ясно и категорично. Човекът, който при творчеството играе едновременно роля и на отразяващ, и на отразяван, създава мисловен идеален план, намира и организира технически, практически и други похвати „материализира“ по съответен начин откритието или го предава чрез различни знакови системи на другите хора.

Безспорно водещата роля на **субекта творец в детско-юношеска възраст**, която се проявява в цялата човешка теоретическа и практическа дейност, е не само във конкретна

функция , разбирано в тесен смисъл на думата, и трябва да се обоснове със субективния идеализъм. Субектът е част от природната, обществена действителност и е най-активната нейна част.

Ако приемем, че фехтовката е вид борба между двама души, която представлявала дуелиране с оръжия като саби, ножове и мечове и , че названието „ фехтовка“ произхожда от времето на рицарите, когато се е формирало отбранителното умение на хората става ясно, че основната социална потребност от фехтовката е била начин на самозащита и оцеляване. И ако фехтовката е служила за решаване на спорове , то впоследствие тя се трансформира в спортна дисциплина и вид изкуство.

Многобройни исторически свидетелства доказват, че корените на този древен спорт са още в дълбока древност. Едно от първите доказателства датира от 1370г.пр.н.е.и се намира в Египет в гробницата на Хруфа. Известно е , че са се провеждали състезания с палки, които са отразени на каменен блок в Карнак.Египет е пръв и в друго начинание – първата жена фараон владетел на Горен и Долен Египет Хатшепсут (1525-1503г.пр.н.е.) е била добър фехтовач.

В Римската империя на особена почит е било владенето на хладното оръжие и това е предопределяло големия брой преподаватели, т.нар. доктори на оръжието. Изключително уважавани и известни хора за своето време.Средновековната фехтовка се характеризира с това, че е носела класов характер , тъй като е била практикувана предимно от аристокрацията. И след като тежките средновековни мечове и доспехи стават ненужни, хладните оръжия се олекотяват, което дава възможност за извършване на повече и по-бързи действия. Така през 18. -19. век фехтовката окончателно се формира като вид спорт и най-активно се практикува и развива във Франция, Италия, Австро-Унгария и Германия до края на 19 век, когато в Европа се провеждат официални международни турнири. През 1896г. в програмата на Първите олимпийски игри е включена и фехтовката, която е неизменен участник във всички провеждани до момента Олимпийски игри. Такава чест е оказана само на още три спортни дисциплини.

По други исторически сведения съдим, че на 26 декември 1873г. е премиерата на пиесата на Добри Войников „ Възцаряването на Крума Старший“. Във връзка с бойните сцени в нея изпълнителят на главната роля Панайот Волов се заема сериозно с обучението си по фехтовка. От този момент (според негови съвременници), П.Волов така се е запалил по модерното за времето си занимание на младежта- фехтовката, за която много е чел и във френските романи, и е започнал да тренира усилено[4].

Тези исторически изброени факти могат само да бъдат потвърждение на хипотезата, че фехтовката е придобила смело социални функции в този си вид и заема мястото си и като вид изкуство. Сценичната фехтовка според специалистите в тази област изработва редица качества и навици, които могат и да подпомогнат и трудовата дейност на човека. Възпитава смелост, безстрашие, твърда воля и характер особено при подрастващите в детско-юношеска възраст. Спорт с дълбока история, последователност в неговото развитие и традиции с написан правилник през 1894г. от полковник Делев в превод от руски език „ Правилник на фехтовката“и намерил своите последователи в България през 1926г. като се създава Български клуб по фехтовка.

Безспорно водещата роля на **субекта спортист** тук, която се проявява в цялата човешка теоретическа и практическа дейност, е не само в творчеството, разбирано в тесен смисъл на думата, и трябва да се обоснове със субективния идеализъм. „Субектът е част от природната и обществената действителност и е най-активната нейна част. Като такъв той може да разполага и разполага със всички „права“, с които разполагат останалите материални обекти“ [8].

Философските направления и концепции далеч не изчерпват научните основи на социалните предпоставки. Не по- малко значение имат постиженията на съвременната педагогика и психология , като мислители в тази посока. Известно е, че проблемът за творческата и спортната активност , развитието на способностите в детско-юношеска възраст интересува родители и педагози. Този ангажимент е личен и семеен, обществен и държавен и се развива в процеса на дейностите, социализацията и респективно в обучението и възпитанието.

Понятието „социално възпитание“ обикновено се употребява в по-широк и по-тесен смисъл на думата. В широк социално-педагогически смисъл то се разглежда като **социално контролирана социализация**, педагогически ориентирана система от обществено-държавна

помощ и поддръжка, необходима за нормалното функциониране на човека в обществото. В потесен смисъл под социално възпитание се разбира едно или друго направление в социално-възпитателната дейност, а именно:

- помощ на семейството при обучението и възпитанието на подрастващите;
- помощ на социално изолирани лица или групи;
- проява на хуманно отношение към личността, например целенасочена социална работа по схемата: „човек-човек“, осъществявана с онези лица, които се нуждаят от помощ и поддръжка и др.

Направените наблюдения и констатации сред децата в детско-юношеска възраст занимаващи се със спорта фехтовка категорично доказват нейния принос в изграждането на стабилна и концентрирана психика и благоприятното действие върху целия организъм на човека - на физиологично, биохимично и структурно ниво. Тази констатация разграничава трайни и временни промени в детския организъм.

Категории трайни промени:

1. Сnižаване на времето за реакция (висша нервна система;нервно-мускулен апарат);
2. Самостоятелност;
3. Инициативност;
4. Дисциплинираност;
5. Бърза мисъл;
6. Съобразителност;
7. Смелост;
8. Отговорност и т.н.

Категории временни промени:

1. По-висок мускулен тонус;
2. Повишаване обема на метаболизма;
3. Бърз растеж и развитие;
4. Самонаблюдение и самообладание;
5. Самооценка;
6. Адаптивност и т.н.

Наблюдава се изработено умение за социална интеграция, взаимодействие и умело общуване с други деца.Младите спортисти изграждат базови принципи за комуникация и социализация. Ясно се разграничава значението на фразите: „ ти печелиш“, „аз печеля“, „честна игра“, „равен старт“, „равни условия“ и др. Чрез своите изследвания Ч.Сотиров констатира : „

1. *Двигателната дейност силно корелира със социалното развитие на децата като процес, при който те възприемат ценностите и традициите на своя народ, култура, общество, в което живеят.*

2. *Двигателната дейност на децата интегрира основни генетични и реализационни фактори за социализацията на децата. За това съдейства натрупването на компетенции, двигателни умения и двигателни навици. Децата са в състояние да си помагат сами в изпълнението на ежедневните дейности и комуникации.*

3. *Всички компоненти на социалното развитие са тясно свързани. Следователно промени в един от тях неизбежно води до промяна в останалите три компонента (Културни умения, Специфични познания, Социални умения, Ролята поведение)“[7].*

Опитът ми като треньор по фехтовка през последните 7 години е богат и всестранен. Провокиран от научни наблюдения и констатации ми дава основание да твърдя, че децата фехтовачи от възрастова група 9-16 години имат творчески заложби и всестранни интереси. В повечето случаи изборът на този вид спорт е направен с помощта на родителите, а самите те по-късно, когато го опознаят проявяват интерес и желание да го практикуват и допълват с други извънучилищни форми на работа. Потвърждава се една от тезите, че качествата, които развива спортът фехтовка влияе върху интелекта, неговия мироглед и засилва интереса към нови поприща.

Участващите проявяват интерес към сферата на изкуството и техниката. В период от 7 години са наблюдавани 40 спортисти в детско-юношеска възраст.С по- изявени творчески заложби момичета и с почти равен резултат и момчета. Всички са възпитаници на училища с

хуманитарен профил, училища по изкуства, езикови и математически гимназии. И въпреки натоварената им учебна програма тяхното свободно време е било изцяло заето със спорт, изкуство и други културно-образователни дейности. Самостоятелният избор за извънучилищно неформално образование е свързан със изобразителното изкуство, музика, театрално изкуство, авиомоделизъм и т.н. Анализът от наблюдението на проявите на тези спортисти показва, че всички тези, които включват изброените занимания, са със по-висок спортен резултат в тяхната кариера.

Например:

1. Тео на 9г., който е изявен във фехтовката с ловкост, точност, бързина и съсредоточеност, посещава и извънучилищни занимания по авиомоделизъм с успех;
2. Алекс на 12г., изявена във фехтовката с последователност, дисциплина, самообладание и работа в екип, посещава извънучилищни занимания по театрално изкуство;
3. Ани на 11г., проявяваща във фехтовката воля, решителност, чувство за ритъм, допълва времето си със уроци по пиано;
4. Паола на 18г. се занимава и със уроци по пиано и т.н.

Посочените случаи ми дават основание да потвърдя хипотезата, че фехтовката развива мисълта, креативността и социалните функции на децата в детско-юношеска възраст, като водещ е интелектът и непоколебимата концентрация и наблюдателност. Продължителните тренировки изграждат самостоятелност, увереност, дисциплина и умение за бързо вземане на адекватни решения. Способността за оценка и предвиждане на ситуации, както и изграждане на интуиция спомага за успешно социално общуване в училище и извън него. Духът на спортменството и честната игра са неразделна част от него.

References:

1. Archive of the house-museum "P. Volov" in Shumen
2. Bardareva, R., K. Ivanova, P. Nozharov., (2002) Fencing in Bulgaria 1926-2001., Tip of Top Press
3. Bardareva, R., (2008) History of the Olympic Movement, "D. Blagoev "
4. Georgieva, M. Panayot Volov made the first fencing course
5. Petkov, K. (2013) Fundamentals of fencing. A textbook for students from the NSA "V.Levski". S., NSA "PRESS"
6. Peetkov, K., E. Lefterov. Impact of fencing on the development of adolescents. IV National Scientific and Practical Conference "Physical Education and Sport in School"
7. Sotirov, Ch., (2012) Social development and motor activity of the child (theoretical aspects) - A collection of scientific papers from a traveling seminar -Shumen-Rijeka-Venice (28.04-2.05.2012); ISBN 978-954-400-755-3 Shumen university
8. Takvoryan-Solakyan, B., (2016) Social Prerequisites of Creative Activity, Journal "Pedagogy"

*докторант Николай Николов,
Катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“
ШУ “Еп.Константин Преславски“
e-mail- niki_nikolov@abv.bg*